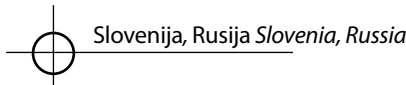

Načrtovanje obrečnega prostora v mestih

Development of urban riverfronts as

kot del trajnostnega urbanega razvoja

a part of a sustainable development

Slovenija, Rusija *Slovenia, Russia*

2016-2018

1.03 Kratki znanstveni prispevek / Short Scientific Article ■ SUBMITTED: September 2018 / PUBLISHED: November 2018

ŠT. PROJEKTA *PROJECT NO.*
BI-RU/16-18-046

TIP PROJEKTA *TYPE OF PROJECT*
Bilateralni projekt (ARRS) / *Bilateral project (SRA)*

DELOVNA SKUPINA *WORKING GROUP*
asist. dr. Špela Verovšek (UL FA), doc. dr. Matevž Juvančič (UL FA), doc. dr. Simo Petrovčič (UL FA), prof. dr. Meerovich Mark Grigoryevich, Prof. dr. Valeri Kozlov, Valeriia Nuianzina, research fellow, Alexandra Kostrubova, research fellow

SLOVENSKI PARTNER (VODILNI) / *SLOVENE PARTNER (LEADER)*
Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo *University of Ljubljana, Faculty of Architecture* (UL FA): asist. dr. Špela Verovšek

RUSKI PARTNER *RUSSIAN PARTNERS*
Irkutsk National Research Technical University, Institute of Architecture and Construction, prof. dr. Meerovich Mark Grigoryevich

PROJEKT FINANCIRAN S STRANI *PROJECT CO-FUNDED BY*
Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS)
Slovenian Research Agency and

GRADIVO PRIPRAVILA *MATERIALS PREPARED BY*
asist. dr. Špela Verovšek

Univerza
v Ljubljani

Fakulteta
za arhitekturo

Irkutsk National
Research Technical
University

JAVNA AGENCIJA ZA RAZISKOVALNO DEJAVNOST
REPUBLIKE SLOVENIJE

VSEBINA

1 Uvod

Projekt bilateralnega sodelovanja v danem obdobju se ukvarja z aktualno tematiko obrečnih mest, to je *Načrtovanje obrečnega prostora v mestih kot del trajnostnega urbanega razvoja*. Sodelovanje ruskih in slovenskih raziskovalcev in strokovnjakov gradi na različnih izkušnjah in prenosu znanja o urbanem načrtovanju in oblikovanju prostora mestnih rek in njihovega zaledja. Ljubljana beleži v zadnjem desetletju intenziven razvoj in spremembe pri razvoju nabrežij Ljubljane, ki dajejo mestu poseben pečat. Podobno je tudi Irkutsk močno urbanistično zaznamovan z rečno mrežo, ki mestu daje specifično identiteto, raznolikost podobe in potencial za razvoj kvalitete prostora in bivanja (Nuyanzina & Kosolapova, 2017).

Obe mesti se soočata tudi s problematiko pritiskov na razvoj in oblikovanje obrečnega mestnega prostora. Mestni obrežni prostori so z vidika ekonomskega potenciala namreč vselej zelo zanimivi za najrazličnejše interesne skupine in podvrženi moči kapitala. To se v obeh mestih deloma kaže tudi v vprašljivih praksah urejanja ter nezadostno urejeni rabi prostora (npr. stara industrija in degradirana območja vzdolž rek, neurejene zelene površine in nabrežja, nesanirana odlagališča odpadnih materialov, slabo vzdrževane poti in urbana oprema, slaba povezljivost obrežja z ostalimi prostori...). Pri tem ravno reke in rečna nabrežja, kot ena najbolj ranljivih ekosistemov, zahtevajo posebno pozornost načrtovalcev in oblikovalcev ter celostno premišljeno urejanje, prenovo ali revitalizacijo.

Tako Ljubljana kot Irkutsk nosita velik potencial razvoja mestnega prostora prav na temelju rečne mreže, strateški dokumenti urejanja prostora to potrjujejo in spodbujajo. Celostno povezovanje rečnih in drugih mestnih prostorov ter aktivnosti je ena od prioritet razvoja v obeh mestih. Tudi druga »rečna mesta« širom Evrope si prizadevajo k trajnostni in celostni ureditvi območja rek, kar se nenazadnje kaže v številu akcij in projektov, ter končnih ureditev (implementacij), ki smo jim lahko priča v zadnjih dveh desetletjih. Prizadevanja v tej smeri vključujejo velik nabor ukrepov, od kombiniranja različnih družbenih aktivnosti in rabe, družbenih dogodkov, urejanja pasivnih rekreacijskih površin, intenzivnih točk rabe, do urejanja protipoplavnosti, melioracij in sanacij, zagotavljanja okoljskega ravnovesja ter urejanja povezav do ostalih mestnih površin (prometno, vizualno, funkcijsko itd.).

2 Izzivi in metode dela

Kljub obsežni zalogi znanja na področju razvoja mestnih obrečnih prostorov, tako v strateškem kot izvedbenem smislu, pa revitalizacija in urejanje v posameznem, lokalno ali regionalno specifičnem primeru, zahteva prilagojen in vedno znova premišljen pristop k procesu urejanja. Razlog za to je, da vsak rečni prostor kaže edinstven odnos med reko in mestom, določajo pa ga različni zgodovinski, kulturni, socialni, infrastrukturni in okoljski pogoji (Verovšek & Čavič, 2017).

Pričujoči projekt in njegova struktura ter izvedba omogočajo ne le izmenjavo izkušenj med slovensko in rusko strokovno in raziskovalno srenjo, pač

pa tudi povezovanje s strokovnjaki in raziskovalci drugih držav in mest, ki so vključeni v projekt zaradi svojih znanj in izkušenj na področju uspešnega urejanja rečnih prostorov, pametnih, tehnološko podprtih in lokalno-specifičnih rešitev. Sodelovanje tako prinaša izziv tako v smislu raziskovalno/strokovne izmenjave znanj in iskanja rešitev (metodološko in aplikativno), krepitev akademskega povezovanja, kot tudi dejanski prispevek k dvigu trajnosti pri načrtovanju rečnega prostora mesta in kakovosti bivanja v mestih. Vsebina in rezultati projekta prispevajo k dvema od ciljev tekočega raziskovalnega programa na Fakulteti za arhitekturo (Trajnostno oblikovanje kvalitetnega bivalnega okolja - P5-0068), in sicer: (a) razvoju sodobnih konceptov arhitekture in urbanizma vezanih na specifiko arhitekturnega prostora in kulturno dediščino v Sloveniji, in (b) raziskavam metod dialoga in izobraževanja o trajnostnem prostorskem razvoju v arhitekturi in urbanizmu. Slednji je posvečen arhitekturnemu in urbanističnemu izobraževanju, razvoju metod za pogajalski urbanizem ter med-disciplinarnemu in medkulturnemu sodelovanju.

Projekt v metodološkem smislu sledi primerjalni analizi serije prostorskih problemov ali intervencij (implementacij) na primeru obrečnega prostora Ljubljane in Angare ter njenih pritokov. V raziskovalno shemo projekta se umeščata tudi doprinos letnega simpozija na temo razvoja obrečnih prostorov na *Irkutsk National Research Technical University* ter doprinos v okviru mednarodne šole »International Baikal Winter University of Urban Planning and Design«, kjer strokovnjaki in raziskovalci sodelujejo na izbrani geo-prostorski problematiki.

3 Zaključek

Ljubljana in Irkutsk sta v svojih naravno-geografskih in družbeno-kontekstualnih značilnostih daleč vsaksebi, pa vendarle v razvoju obrečnega prostora iščeta povsem podobne prostorske kvalitete (zelena rekreacijska os, povezanost prostorov, stik z naravo in naravnimi elementi, ohranjanje predelov močne biotske raznovrstnosti, zagotavljanje potrebne infrastrukture in storitev itd.). Oblikovanje vitalnih, dobro vzdrževanih, ekonomsko vzdržnih in družbeno sprejetih prostorov, ki so dobro umeščeni v mrežo ostalih mestnih prostorov je tako srčika prizadevanj tako ruskih kot slovenskih strokovnjakov in raziskovalcev ter posredno udeleženih strokovnjakov.

Dosedanji rezultati doprinašajo k analitični zalogi znanja na obravnavanih prostorih (v ekološko-okoljskem smislu, ekonomskih kapacitete območij in njihove demografsko in družbeno kulturne strukture itd). Prostor obravnave je bil naknadno kategoriziran v pet razredov trajnostne učinkovitosti. Kategorizacija je temeljila na različnih kriterijih in kazalcih - od naravno-geografskih, družbenih, kazalcih ekonomske vitalnosti, do okoljskih in nenazadnje arhitekturno-urbanističnih. Z vidika identitete teh prostorov rezultati krepijo njihovo povezavo s preteklim razvojem, kar je pomembno za izhodišča njihovega nadaljnjega razvoja, ki spoštuje kulturno dediščino ter omogoča boljše razmere v smislu razvoja skupnosti in odnosa posameznikov do danega okolja.

Poleg rezultatov v prostorsko-analitičnem okviru urbanističnega načrtovanja, pa projekt uvaja dobro delujoč model sodelovanja in usposabljanja

strokovnjakov in raziskovalcev različnih strok, povezanih z urbanističnim načrtovanjem, in jim omogoči, da razvijejo višjo raven konceptnega mišljenja, medsebojne komunikacije, obvladovanja analitičnih in oblikovalskih pristopov pri razvoju dinamičnega načrtovanja mesta, pri čemer spodbuja sodelovanje mladih strokovnjakov in raziskovalcev.

LITERATURA IN VIRI

Nuyanzina, V., Kosolapova, A. 2017. Urban rivers as a part of sustainable development. Project Baikal, Russian Federation, n. 51, p. 16-27.

Verovšek, Š., Čavić, L. 2017. Expressions of spatial quality and local identity in urban riverfronts. Annales, anali za istrske in mediteranske študije, Series historia et sociologia, 27 (2), p. 349-362.

ABSTRACT

The research bilateral project proposes cooperation of the Slovene and Russian professionals and researchers on the theme: Urban rivers as a part of sustainable development. The collaboration builds upon the different experiences and knowledge transfer concerning the city rivers and riverfronts development. Ljubljana records strong and evident development of the river Ljubljanica banks and nearby areas in last decade. Similarly Irkutsk is denoted by the uniqueness of the Irkutsk river net forming the distinctive landscape diversity of the city territory. Both cities face pressures of different groups of interest and capital to capture the river bank as one of the most potential areas in the city. The proposed cooperation in these terms brings the benefits for both – the research/professional domain within the two cities (Ljubljana and Irkutsk), strengthened academic networking as well to the actual quality of living in Ljubljana and Irkutsk.